

**ДОСЛІДЖЕННЯ МІСЬКОГО
СЕРЕДОВИЩА
У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЄКТУВАННІ
ОБ'ЄКТІВ ДИЗАЙНУ
ДЛЯ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ**

Ольга Оконченко,
<https://orcid.org/0000-0001-7503-5679>
кандидат архітектури,
доцент,
Національний університет
«Львівська політехніка»,
Львів, Україна
olha.m.okonchenko@lpnu.ua

Ігор Оконченко,
<https://orcid.org/0000-0002-1812-0006>
старший викладач,
Київський національний університет
культури і мистецтв,
Львів, Україна
igor.v.okonchenko@knukim.edu.ua

**EXPLORING THE URBAN
ENVIRONMENT
IN THE EDUCATIONAL DESIGN OF
DESIGN OBJECTS
FOR PUBLIC SPACES**

Olha Okonchenko,
<https://orcid.org/0000-0001-7503-5679>
PhD in Architecture,
Associate Professor,
Lviv Polytechnic
National University,
Lviv, Ukraine
olha.m.okonchenko@lpnu.ua

Igor Okonchenko,
<https://orcid.org/0000-0002-1812-0006>
Senior Lecturer,
Kyiv National University
of Culture and Arts,
Lviv, Ukraine
igor.v.okonchenko@knukim.edu.ua

Анотація

Метою дослідження є пошук шляхів залучення студентів спеціальності «Дизайн середовища» до вирішення засобами дизайну реальних проблем відкритих громадських просторів міст під час навчального процесу. **Методи дослідження.** Застосовано загальнонаукові методи теоретичного дослідження: аналіз і синтез, узагальнення та порівняння, комплексний підхід. **Наукова новизна.** Зважаючи на актуальність створення в міському середовищі якісних публічних місць та значну кількість проблем, пов'язаних із розміщенням елементів дизайну у громадському просторі, обґрунтовано необхідність включити в навчальний процес студентів спеціальності «Дизайн середовища» дослідження реального міського середовища з метою покращення його якості на художньо-дизайнерському рівні. Запропоновано навчальне завдання щодо обґрунтування концепції створен-

Abstract

The purpose of the study is to find ways of involving students of the "Environmental Design" speciality in solving real problems of open public spaces in cities by means of design during educational process. **General scientific methods** of theoretical research are applied: analysis and synthesis, generalization and comparison. **The novelty of the research.** In view of the relevance of creating high-quality public places in the urban environment and the presence of a significant number of problems associated with the placement of design elements in public space, it was considered necessary to include in the educational process of students majoring in Environmental Design the exploration of the real-existing urban environment to improve its quality at the artistic and design level. The task of developing the concept of a multifunctional design object with pronounced artistic and figurative characteristics in the public

ня поліфункціонального об'єкта дизайну з вираженими художньо-образними характеристиками у громадському просторі. Розкрито послідовність базових кроків передпроектного дослідження, призначеного спрямувати студента до аналізу з позицій дизайну стану громадських просторів, у яких студенти можуть відчувати себе як проєктантами, так і безпосередніми користувачами. В основі розробленого навчального завдання покладено методіку виконання передпроектних досліджень та формування концептуальних ідей у галузі дизайну середовища, а основним методом навчання обрано метод проєктів (як сукупність дослідницьких проблемних методів творчого спрямування). **Висновки.** Запропоноване передпроектне дослідження може проводитися в складі курсового, дипломного проєктування, або як окреме завдання у процесі вивчення професійних дисциплін зі спеціальності «Дизайн середовища». Знайомство студентів з реальними проблемами міського середовища та залучення їх до вирішення даних проблем у навчальному процесі застереже від нехтування ними у подальшій професійній діяльності. У результаті виконання завдання студенти навчаться помічати і виокремлювати елементи міського середовища, критично ставитися до об'єктів дизайну в публічному просторі, підходити до їхнього проєктування лише після системного передпроектного аналізу, розуміти важливість візуальної чистоти простору і цінувати цілісність архітектурної композиції. Обґрунтування студентами прийнятих рішень у вигляді презентації перед колегами сприяє критичному оцінюванню власних ідей та підготовці до активної участі у громадських проєктах з метою підвищення їхньої комфортності, соціальної привабливості і безпечності громадського середовища населених пунктів.

Ключові слова:

передпроектний аналіз, дизайн середовища, громадський простір, предметно-просторове середовище, метод проєктів,

space has been proposed and substantiated. The article reveals the sequence of basic steps of pre-design research intended to guide students to learn how to analyse (from the point of view of design) the existing state of public spaces in which students can feel themselves as direct users and designers. The basis of this task is the methodology for performing pre-design research and forming conceptual ideas in the field of Environmental Design. The main teaching method is the project method as a set of research problematic methods of creative direction. **Conclusions.** Such pre-design research can be carried out as part of a course or diploma project; or as a separate task in the process of studying professional disciplines in the field of Environmental Design. Exposing students to the real problems of the urban environment and involving them in solving the issues in the educational process will help prevent unconscious neglect of the context in their future professional careers. As a result of the assignment, students learn to notice and distinguish elements of the urban environment, to be critical of design objects in public space, to approach their design only after a comprehensive pre-design analysis, to understand the importance of visual purity of space and to appreciate the integrity of the existing architectural composition. Presenting to their fellow students the rationale for adopted solutions helps them critically evaluate their ideas and prepare for active participation in public projects to improve the comfort, social attractiveness, and the urban environment safety.

Keywords:

pre-project analysis, environmental design, public space, object and spatial environment, project method, educational process.

Вступ **1**

Сучасні концепції міського розвитку не обходяться без завдань з вирішення проблем проектування громадських просторів та вдосконалення наявних рішень. Проблема полягає у тому, що для громадських просторів характерна динамічність розвитку; конфлікти інтересів; змінність складу користувачів, громадських активностей, функцій, предметного наповнення, іноді меж. Усе це ускладнює процес прийняття рішень на перспективу і призводить до необхідності проведення періодичних реконструкцій і коректив, базованих на нових системних дослідженнях і уточненні прийнятих концепцій. Наприклад, у комплексній стратегії розвитку Львова 2012-2025 рр. серед завдань, спрямованих на покращення якості міського середовища, зазначено: «Потрібно створити різноманітні концепції, які регулювали б оформлення і використання громадського простору. При цьому особливу увагу слід надати темі встановлення вуличних меблів та освітлення об'єктів громадського простору» (Львівська міська рада, 2012).

У новій програмі розвитку міст висвітлено зобов'язання «сприяти створенню та підтриманню добре пов'язаних між собою і рівномірно розподілених мереж різноцільових, безпечних, відкритих для всіх, доступних, екологічно чистих і якісних громадських місць» (United Nations, 2016, с. 24).

Часто навіть за цілісних і якісних (з містобудівної й архітектурної точок зору) проектах дизайну середовища вирішення багатьох елементів дизайну найближчого плану залишається неврахованим через дрібний масштаб містобудівної (архітектурної) проектної документації. Проблемами на рівні дизайну предметного наповнення громадського простору є неузгодженість різночасових елементів дизайну між собою та їхня неузгодженість із загальною архітектурно-містобудівною композицією, необґрунтована різноманітність рішень (фінансованих приватним бізнесом), і, водночас, однотипність, примітивність і безликість у рішеннях предметів дизайну, влаштованих державними структурами.

Дослідники наголошують: «Сучасні складові міського середовища не взаємодіють між собою, створюють «хаос» та велику кількість «візуального сміття» (рекламні щити, вивіски, вітрини), що значно погіршує зовнішній вигляд міста, візуально змінюючи простір та веде до втрати містом своєї історичної ідентичності» (Чепурна та ін., 2019, с. 222).

Робота дизайнера у громадському просторі ускладнюється необхідністю взаємно узгоджувати рішення не тільки з замовником чи вимогами до об'єктів дизайну, а й з наявними характеристиками певного простору, тому у професійній освіті особливо актуальним завданням є навчання студентів-дизайнерів враховувати реальні умови міського середовища (навіть при

розробленні окремих елементів дизайну для публічного простору). Робота зі справжніми проблемами середовища повинна випередити у майбутній професійній діяльності несвідоме нехтування контекстом чи свідоме порушення образу середовища задля домінування або самовираження, тому важливо не тільки розвивати креативність студентів, а й навчати їх спрямовувати творчість у необхідне русло з урахуванням ряду обмежень.

Мета дослідження **2**

Метою дослідження є пошук шляхів залучення студентів спеціальності «Дизайн середовища» до вирішення засобами дизайну реальних проблем відкритих громадських просторів міст під час навчального процесу.

Методологія та аналіз джерельної бази **3**

На даний момент діяльність, спрямована на покращення якості відкритих громадських просторів, не зводиться лише до архітектурно-інженерних заходів забезпечення належного благоустрою території. Об'єкти дизайну уже давно й щільно насичують міський громадський простір, посилюючи його виразність і комфортність, а у науковій сфері розробляються обґрунтовані рекомендації щодо використання засобів дизайну у міському середовищі.

Процес створення громадського простору потребує залучення різних спеціалістів, а передпроектні дослідження становлять складну багаторівневу систему. Питання морфологічного, синтаксичного і семантичного аналізу міського середовища, включаючи громадський простір, розкрито у сучасних працях з архітектури та містобудування Ю. Ідак (2020), С. Шубович (2008), Н. Соснової (2021), О. Олійник (2021), П. Нагорного (2004). Теоретики і практики пропонують принципи формування громадських просторів, які базуються на врахуванні містобудівних, економічних та соціологічних передумов та передбачають врахування інтересів і потреб користувачів.

Автор дисертаційного дослідження, присвяченого формуванню громадських просторів у практиці містобудівного проектування, Н. Соснова (2021) дає визначення поняттю «громадський простір» як «міська пішохідна територія поліфункціонального призначення, що сформувалася під впливом історичних, культурних, соціальних та економічних умов, та є рівнодоступна у користуванні» (с. 9). Н. Соснова (2021) розробила теоретико-методологічні основи формування громадських просторів міст України і виділила критерії оцінки урбаністичного, соціального, економічного і екологічного характеру. Методика передпроектного аналізу в дизайні архітектурного середовища також розкрито у навчально-методичних працях В. Тімохіна та ін. (2010), О. Заварзіна (2020).

Керівні органи багатьох міст ініціюють створення посібників з міського (або вуличного) дизайну, які визначають пріоритети

у сфері розвитку міського простору та нормативні основи для формування сталих практик покращення міського середовища (Департамент містобудування та архітектури, 2015; Public Works and Infrastructure Committee, 2019; *Downtown streetscape*, 2019; Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2014). Проте об'єм і зміст цих праць не передбачає детального аналізу стилістики, образності, соціо-культурної складової об'єктів дизайну. Ширше ці питання розкрито у працях з архітектури та дизайну Л. Обуховської (2021), О. Шило та О. Івашко (2016), С. Шубович (2008), Н. Пшінки (2020), А. Шуляра (2013), зокрема зосереджено увагу на важливості візуальної складової середовища, отримання естетичного задоволення, нового культурного досвіду і соціальної взаємодії, що не може відбутися без залучення засобів мистецтва та дизайну, наділених художньо-соціальним змістом: стріт-арту, інтерактивних інсталяцій, поліфункціональних МАФ, у формотворенні яких, окрім утилітарно-функціональної, значну роль відіграє художньо-образна складова. Поєднання засобів мистецтва і дизайну з інноваційними технологічними рішеннями надає нове поле для творчості й можливості підвищення якості громадських просторів відповідно до принципів сталого розвитку, екологічності, доступності, безпечності.

Результати дослідження **4**

Освітньо-професійною програмою зі спеціальності «Дизайн середовища» передбачено виконання проєктів малих архітектурних форм та елементів благоустрою у складі курсового проєктування. Таке проєктування може виконуватися з прив'язкою до реальних місць, тому повинно опиратися на розуміння продиктованих середовищем умов, а вибір об'єкта проєктування повинен опиратися на пошук і усвідомлення проблемної сфери, розуміння доцільності об'єкта для середовища та усвідомлення його значення для громадськості.

З метою освоєння різних методів дослідження та формотворення запропоновано навчальне завдання з розроблення концепції підвищення якості громадського простору засобами дизайну. Необхідно запропонувати поліфункціональний об'єкт дизайну з вираженими художньо-образними характеристиками (чи комплекс об'єктів), який би поєднував у собі утилітарну функцію з соціально-культурним значенням, та містив би такий інформаційно-емоційний потенціал, завдяки якому користувач даного простору отримав би корисний досвід від взаємодії з середовищем перебування.

Л. Обуховська (2021) вважає поліфункціональні малі архітектурні форми перспективними об'єктами предметного дизайну і виокремлює їхні сучасні характерні риси. Дослідниця зазначає: «Відхід від шаблонів і воля формотворчості, підкріплена нетрадиційними сучасними матеріалами та конструкціями..., незвичною

колористикою і пластикою, робить на сьогодні малі архітектурні форми надзвичайно потужним засобом творення образного змісту в середовищних об'єктах і системах різного характеру, відтіснивши на задній план у багатьох випадках таку основну функцію малих архітектурних форм в історичних ансамблях, як розвивати у наближених до людини масштабах стильові характеристики «великої» архітектури» (Обуховська, 2018, с. 186).

Для того, щоб сформулювати проектну концепцію, яка буде узгоджена з ближнім предметним оточенням і зі загальним архітектурно-містобудівним рішенням середовища, навчальним завданням передбачено передпроектне дослідження, послідовність якого викладена далі.

Описане завдання було впроваджене в навчальний процес автором (О. М. Оконченко) у 2019 р. і з рядом удосконалень по сьогодні викладається в складі теми «Дизайн предметно-просторового середовища громадського простору» з дисципліни «Дизайн предметно-просторового середовища» для студентів 3-го курсу спеціальності «Дизайн середовища» на кафедрі дизайну та основ архітектури Національного університету «Львівська політехніка».

В основі виконання даного завдання покладено методіку виконання передпроектних досліджень та формування концептуальних ідей у галузі дизайну середовища, а основним методом навчання обрано метод проектів як сукупність дослідницьких проблемних методів творчого спрямування, які використано з метою залучення студентів до науково-доказового і пошукового мислення, самостійного рішення нових пізнавальних проблем.

Згідно з дослідженням О. Тадеуш (2017), метод проектів «спрямований на духовне та професійне становлення особистості, з подальшим оволодінням нею різними способами творчої, дослідницької діяльності; як форма продуктивного навчання він забезпечує творчий характер навчальної діяльності, у процесі якої студент реалізує свої можливості у спільно досягнутому продукті» (с. 142).

Виконання завдання покликане розвивати у студентів вміння висувати гіпотези, застосовувати наукові методи пізнання, презентувати та обґрунтовувати результати своєї роботи, сприяти розвитку творчих здібностей, дослідницьких та комунікативних навичок, критичного мислення та самостійного погляду на явища, навчати усвідомлювати власні дії та відповідальність за загальнокультурні цінності, розуміння своєї ролі і можливостей у суспільній діяльності з покращення якості громадського простору.

Завдання рекомендовано виконувати індивідуально, парно, або у групах по три особи.

Виконане завдання представляється у формі тез та відеопрезентації з послідовним висвітленням усіх етапів дослі-

дження та результатів з пропозицією концептуального рішення реорганізації і підвищення рівня комфортності простору засобами дизайну. Усі етапи дослідження повинні бути проілюстровані зображеннями та графічними схемами. Результати дослідження подаються у вигляді текстових рекомендацій та графічних ескізів.

У результаті аналізу теоретичних праць з містобудування, дизайну архітектурного середовища пропонуємо наступну послідовність виконання передпроектних досліджень у навчальному проєктуванні об'єктів дизайну у відкритих публічних просторах.

1. Вибір громадського відкритого міського простору як об'єкта дослідження.

Для вибору об'єкта дослідження варто скористатися переліком територій, які Н. Соснова (2021) відносить до громадського простору. Це є пішохідні простори (тротуари, бульвари, площі), ландшафтно-рекреаційні об'єкти, рекреаційні території перед громадськими будівлями загального користування і спорудами масового відвідування. Для окремого дослідження важливо обрати композиційно цілісну територію, межі якої проглядаються з обраної позиції. Це може бути невелика площа, сквер, чи частина цих територій, фрагмент вулиці з візуальним центром тяжіння, подвір'я громадського або житлового комплексу.

2. Формування короткої історико-архітектурної довідки про досліджуваний простір на підставі досліджень літератури та інтернет-джерел (проаналізувати культурну, історичну і національну складові простору).

3. Опис складових простору. Цей етап включає збір вихідних даних методами спостереження та фотофіксації і передбачає такі кроки: морфологічний аналіз матеріальних складових простору – елементів горизонтальної основи (пішохідні території, транспортні шляхи, ландшафт, озеленення), будівлі і споруди, які обмежують простір, предметне наповнення (елементи благоустрою, візуальної інформації, малі архітектурні форми, скульптура, арт-об'єкти, озеленення); візуальний аналіз перспективних видів і панорам; функціональний аналіз (види діяльності, межі територій та предметне наповнення); аналіз технічного стану елементів дизайну.

4. Виконання графічної схеми функціонального зонування на основі плану території у масштабі 1:500 із зазначенням комунікаційних шляхів та основних функціональних зон (торгівля, харчування, відпочинок, інформація тощо) і характерного для них предметного наповнення.

5. Аналіз візуального сприйняття – аналіз художньо-стилістичних характеристик архітектурного середовища та загальної образної теми середовища; аналіз формотворчих власти-

востей меж простору та його предметного наповнення щодо формування первинного емоційно-художнього враження; аналіз композиційних характеристик простору: закритість і відкритість, цілісність і фрагментарність, вид композиційної організації форм, масштабність, ієрархічність, модульність, статичність і динамічність, геометрична правильність, регулярність і нерегулярність, ритмічність, пропорційність, домінанта.

6. Аналіз простору щодо присутності об'єктів дизайн-діяльності, їхньої функціональної доцільності, конструктивної і ергономічної відповідності, естетичної цінності, композиційної єдності. Запропоновано проаналізувати наступні елементи середовища, які є результатом діяльності в окремих напрямках дизайну (промислового, архітектурного, візуальних комунікацій) або їхнього комплексного поєднання: 1) елементи велосипедної інфраструктури (велосипедні стоянки і станції прокату, велосипедна навігація); 2) елементи пішохідної інфраструктури (тротуари, пішохідні зони, сходи у пішохідних зонах, пандуси, мостики, зони зупинок громадського транспорту); 3) огороження (огороження територій, окремих об'єктів (пам'ятників, ліхтарів, фонтанів), об'єктів озеленення, поділ транспортних і пішохідних потоків, огороження інженерних об'єктів, підпірні стінки); 4) елементи засобів візуальних комунікацій (елементи навігації, інформаційні вивіски на спорудах, об'єкти зовнішньої реклами); 5) функціональне обладнання (торгівельне обладнання, вуличні меблі, елементи побутового та комунального обладнання, елементи санітарного утримання та сміттєвидалення, громадські вбиральні, обладнання для створення комфортних умов (навіси, фонтани, спеціальне обладнання ігрових і спортивних майданчиків); 6) елементи озеленення і їх ландшафтні компоненти (газони, квітники, дерева, кущі, вертикальне озеленення, переносні рослини); 7) зовнішнє освітлення (елементи, що забезпечують нормативну освітленість території, архітектурно-художнє освітлення територій); 8) твори монументально-декоративного мистецтва (пам'ятники, монументи, арт-об'єкти, стріт-арт). Перелік даних елементів сформовано на підставі класифікацій предметного наповнення громадських просторів міського середовища, представлених у працях Л. Обуховської (2018, 2021), Ю. Денисенка (2011), О. Безлюбченко та ін. (2011) та посібнику з вуличного дизайну м. Києва (Департамент містобудування та архітектури, 2015).

7. Аналіз загальної відповідності середовища ряду окреслених вимог для формування та розвитку відкритих громадських просторів міст (врахування соціальних потреб, забезпечення рівності у праві використання простору для різних соціальних груп та категорій населення (доступність, зрозумілість), відчуття безпечності); утилітарно-функціональних

(забезпечення можливості задоволення первинних потреб, підтримання чистоти, проведення різних видів діяльності); ергономічних (забезпечення відповідності середовища можливостям людини); естетичних (забезпечення цінності середовища як елемента художньої культури)) (Департамент містобудування та архітектури, 2015).

Також важливо врахувати у дослідженні якість благоустрою, системи відведення поверхневих вод, озеленення, присутність енергозберігаючих технологій та засобів, які сприяють кліматичному комфорту (згідно з О. Кліщ (2019), це навіси, тенти, штучні водойми, фонтани та світло-відбивні поверхні мощення).

8. Проведення соціологічних досліджень. Як допоміжні у формуванні результатів дослідження можна застосовувати методи збору соціологічної інформації – інтерв'ювання і анкетування. Студенти повинні сформулювати цілі і завдання дослідження; підготувати запитання, сформулювати анкети, провести опитування, узагальнити й інтерпретувати результати дослідження у формі інфографіки.

9. Формулювання причин дискомфорності середовища. Спираючись на описані етапи дослідження, необхідно виділити недоліки, конфлікти і проблеми певного середовища, які впливають на комфорт повсякденного проживання, відчуття добробуту і захищеності міських мешканців.

Дослідники міського середовища виділяють такі проблеми: відсутність чітких меж, відсутність санітарно-захисних бар'єрів, порушення співмірності середовища до «людського масштабу», суперечливість функцій, недостатня кількість комунікаційних пішохідних зав'язків, відсутність доступності для усіх груп населення, недостатня різноманітність діяльностей, візуальна перенасиченість інформацією і неструктурованість рекламних засобів, перенасичення простору об'єктами торгівлі, недостатність інформаційних засобів, недостатність вуличних меблів, відсутність можливостей задоволення первинних потреб, відсутність якісного освітлення, відсутність привабливого дизайну, непристосованість рішень облаштування до сезонної змінності середовища (Департамент містобудування та архітектури, 2015; Нагорний, 2004).

10. Формулювання гіпотез покращення якості аналізованого простору засобами дизайну та аналіз аналогів. Необхідно здійснити пошук, вивчення й аналіз інформації щодо вирішення аналогічних проблем засобами дизайну, проаналізувати підібрані аналоги дизайн-проектів за властивостями і характеристиками, які необхідні для подальшого проектування.

11. Формування творчої концепції проекту. Після аналізу причин дискомфорності слід переходити до етапу концептуальних пропозицій щодо вдосконалення предметно-просторового сере-

довища засобами дизайну. Завершальний етап дослідження – вибір і обґрунтування найбільш доцільного напрямку покращення якості середовища засобами дизайну (вдосконалення наявних елементів дизайну, проектування нових елементів дизайну, їхніх комплексів, формування нових функціональних зон із належним предметно-просторовим наповненням) та пропозицій щодо введення у простір поліфункціональних елементів дизайну.

**Наукова
новизна та
практична
значимість
дослідження**

5

Зважаючи на актуальність створення в міському середовищі якісних публічних місць та значну кількість проблем, пов'язаних із розміщенням елементів дизайну у громадському просторі, обґрунтовано необхідність включити в навчальний процес студентів спеціальності «Дизайн середовища» дослідження реального міського середовища з метою покращення його якості на художньо-дизайнерському рівні. Запропоновано навчальне завдання щодо обґрунтування концепції створення поліфункціонального об'єкта дизайну з вираженими художньо-образними характеристиками у громадському просторі. Розкрито послідовність базових кроків передпроектного дослідження, призначеного спрямувати студента до аналізу з позицій дизайну стану громадських просторів, у яких студенти можуть відчувати себе як проєктантами, так і безпосередніми користувачами. В основі розробленого навчального завдання покладено методику виконання передпроектних досліджень та формування концептуальних ідей у галузі дизайну середовища, а основним методом навчання обрано метод проєктів (як сукупність дослідницьких проблемних методів творчого спрямування). Дане передпроектне дослідження може проводитися у складі курсового, дипломного проєктування, або як окреме завдання у процесі вивчення професійних дисциплін зі спеціальності «Дизайн середовища».

Висновки

6

Отже, запропоноване навчальне завдання з розроблення концепції поліфункціонального об'єкта дизайну з вираженими художньо-образними характеристиками у громадського просторі міста покликане орієнтувати студентів на роботу з реальним міським середовищем. У результаті виконання цього завдання студенти навчаться помічати і виокремлювати елементи міського середовища, критично ставитися до об'єктів дизайну у публічному просторі, підходити до їхнього проєктування лише після комплексного передпроектного аналізу, розуміти важливість візуальної чистоти простору і цінувати цілісність архітектурної композиції.

Пропонований ряд базових кроків передпроектного дослідження призначений спрямувати студента навчитися аналізувати з позицій дизайну стан публічних просторів, у яких студенти можуть бути безпосередніми користувачами і проєктантами;

самостійно виділяти проблемні ситуації; використовувати досвід світових аналогів та застосовувати системні рішення. Обґрунтування прийнятих рішень у вигляді презентації сприяє критичному оцінюванню власних ідей та підготовці до активної участі у громадських проектах з метою підвищення комфортності, соціальної привабливості і безпечності середовища населених пунктів.

Список бібліографічних посилань

- Безлюбченко, О. С., Завальний, О. В., & Черносова, Т. О. (2011). *Планування і благоустрій міст*. Харківська національна академія міського господарства.
- Денисенко, Ю. М. (2011). Класифікація елементів та об'єктів міського дизайну. *Проблеми теорії і історії архітектури України*, 11, 253–264.
- Департамент містобудування та архітектури. (2015). *Посібник з вуличного дизайну м. Києва*. Інститут міського цивільного проектування. <https://bit.ly/3uvGVhe>
- Заварзін, О. О. (2020). *Дизайн архітектурного середовища* [Курс лекцій]. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв.
- Ідак, Ю. В. (2020). *Основи теорії морфології міста* [Автореферат дисертації доктора архітектури, Національний університет «Львівська політехніка»].
- Кліщ, О. (2019). Дизайн відкритих громадських просторів у контексті світових тенденцій міського планування. *Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну*, 2(1), 6–15. <https://doi.org/10.31866/2617-7951.2.1.2019.170352>
- Львівська міська рада. (2012). *Комплексна стратегія розвитку Львова 2012–2025 рр.* <https://bit.ly/46gyvEO>
- Нагорний, П. А. (2004). *Дизайн архітектурного середовища історичних кварталів міста* [Автореферат дисертації кандидата архітектури, Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури].
- Обуховська, Л. В. (2018, 20 квітня). Способи формування поліфункціональних малих архітектурних форм. В *Актуальні проблеми сучасного дизайну* [Матеріали конференції] (Т. 2, с. 184–187). Київський національний університет технологій та дизайну.
- Обуховська, Л. В. (2021). Рекомендації для дизайн-проекування поліфункціональних малих архітектурних форм: впровадження у навчальний процес підготовки фахівців-дизайнерів середовища. В В. В. Карпова (Ред.), *Архітектура, будівництво, дизайн в освітньому просторі* (с. 355–368). Baltija Publishing.
- Олійник, О. П. (2021). Просторовий синтаксис як інструмент дослідження структури та конфігурації громадського простору. *Містобудування та територіальне планування*, 76, 195–204. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.76.195-204>
- Пшінка, Н. (2020, 23 квітня). Арт-дизайн у контексті сучасних публічних художніх практик. В *Актуальні проблеми сучасного дизайну* [Матеріали конференції] (Т. 1, с. 74–78). Київський національний університет технологій та дизайну.
- Соснова, Н. С. (2021). *Теоретико-методологічні основи формування громадських просторів міст України* [Автореферат дисертації доктора архітектури, Національний університет «Львівська політехніка»].
- Тадеуш, О. М. (2017). Метод проектів як форма продуктивного навчання студентів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*, 29(39), 142–146.
- Тімохін, В. О., Шибек, Н. М., Малік, Т. В., Житкова, Н. Ю., Шемседінов, Г. І., Чудутова, О. П., Мироненко, В. П., Бавикін, Є. М., Щурова, В. А., Супрунович, Ю. О., Третяк, Ю. В., & Іванченко, О. В. (2010). *Основи дизайну архітектурного середовища*. Київський національний університет будівництва і архітектури.

- Чепурна, С. М., Жидкова, Т. В., & Чепурна, М. Є. (2019). Моніторинг розвитку міського середовища з використанням принципів міського дизайну. *Сучасні технології та методи розрахунків у будівництві*, 12, 221–228. [https://doi.org/10.36910/6775-2410-6208-2019-2\(12\)-27](https://doi.org/10.36910/6775-2410-6208-2019-2(12)-27)
- Шило, О. В., & Івашко, О. Д. (2016). Монументальне мистецтво і стріт-арт в сучасному міському просторі. *Науковий вісник будівництва*, 2(84), 74–78.
- Шубович, С. О. (2008). *Міфопоетична культура в естетиці міста (наукові основи – мистецтво – архітектура)*. Харківська національна академія міського господарства.
- Шуляр, А. Р. (2013). Громадські простори як складова багатofункціональних житлово-громадських комплексів. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 34, 568–576.
- Downtown streetscape guidelines*. (2019). City of Burlington. <https://www.burlington.ca/en/planning-and-development/resources/Urban-Design-Guidelines/Downtown-Streetscape-Guidelines.pdf>
- Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. (2014). *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. <https://iprpraha.cz/assets/files/files/b956942f2d4563de94d21c8c97679009.pdf>
- Public Works and Infrastructure Committee. (2019). *City of Toronto: Streetscape manual user guide*. <https://www.toronto.ca/wp-content/uploads/2019/05/906c-city-planning-streetscape-manual-user-guide.pdf>
- United Nations. (2016). *Нова програма розвитку міст*. <http://uploads.habitat3.org/hb3/NUA-Ukrainian.pdf>

References

- Bezliubchenko, O. S., Zavalnyi, O. V., & Chernonosova, T. O. (2011). *Planuvannia i blahoustrii mist* [Planning and development of cities]. Kharkiv National Academy of Municipal Economy [in Ukrainian].
- Chepurna, S. M., Zhydkova, T. V., & Chepurna, M. Ye. (2019). Monitorynh rozvytku miskoho seredovyshcha z vykorystanniam pryntsyypiv miskoho dyzainu [Principles of urban design are using for monitoring the development of urban areas]. *Modern Technologies and Methods of Calculation in Construction*, 12, 221–228. [https://doi.org/10.36910/6775-2410-6208-2019-2\(12\)-27](https://doi.org/10.36910/6775-2410-6208-2019-2(12)-27) [in Ukrainian].
- Denysenko, Yu. M. (2011). Klasyfikatsiia elementiv ta obektiv miskoho dyzainu [Classification of urban design elements and objects]. *Problems of the Theory and History of Architecture of Ukraine*, 11, 253–264 [in Ukrainian].
- Departament mistobuduvannia ta arkhitektury. (2015). *Posibnyk z vulychnoho dyzainu m. Kyieva* [Guide to street design in Kyiv]. Kyiv Institute of Urban Civil Designing. <https://bit.ly/3uvGVhe> [in Ukrainian].
- Downtown streetscape guidelines*. (2019). City of Burlington. <https://www.burlington.ca/en/planning-and-development/resources/Urban-Design-Guidelines/Downtown-Streetscape-Guidelines.pdf> [in English].
- Idak, Yu. V. (2020). *Osnovy teorii morfolohii mista* [Bases of the theory of morphology of the city] [Abstract of DSc Dissertation, Lviv Polytechnic National University] [in Ukrainian].
- Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. (2014). *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. <https://iprpraha.cz/assets/files/files/b956942f2d4563de94d21c8c97679009.pdf> [in Czech].
- Klishch, O. (2019). Dyzaín vidkrytykh hromadskykh prostoriv u konteksti svitovykh tendentsii miskoho planuvannia [Design of open public spaces in the context of world trends in city planning]. *Demiurge: Ideas, Technologies, Perspectives of Design*, 2(1), 6–15. <https://doi.org/10.31866/2617-7951.2.1.2019.170352> [in Ukrainian].
- Lviv City Council. (2012). *Kompleksna stratehiia rozvytku Lvova 2012–2025 rr.* [Comprehensive development strategy of Lviv 2012–2025]. <https://bit.ly/46ryvEO> [in Ukrainian].

- Nahornyi, P. A. (2004). *Dyzain arkhitekturnoho seredovyshcha istorychnykh kvartaliv mista* [Design of the architectural environment of the historical quarters of the city] [Abstract of PhD Dissertation, Kharkiv State Technical University of Civil Engineering and Architecture] [in Ukrainian].
- Obukhovska, L. V. (2018, April 20). Sposoby formoutvorennia polifunktionalnykh malykh arkhitekturnykh form [Methods of formation of polifunctional small architectural forms]. In *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu* [Actual problems of modern design] [Conference proceedings] (Vol. 2, pp. 184–187). Kyiv National University of Technologies and Design [in Ukrainian].
- Obukhovska, L. V. (2021). Rekomendatsii dlia dyzain-proektuvannia polifunktionalnykh malykh arkhitekturnykh form: vprovadzhennia u navchalnyi protses pidgotovky fakhivtsiv-dyzaineriv seredovyshcha [Recommendations for designing of polifunctional small architectural forms: Introduction to the educational process of environmental designers]. In V. V. Karpova (Ed.), *Arkhitektura, budivnytstvo, dyzain v osvithnomu prostori* [Architecture, construction, design in the educational space] (pp. 355–368). Baltija Publishing [in Ukrainian].
- Oliinyk, O. P. (2021). Prostorovyi syntaksys yak instrument doslidzhennia struktury ta konfiguratsii hromadskoho prostoru [Spatial syntax as a tool for studying the structure and configuration of public spaces]. *Urban Development and Spatial Planning*, 76, 195–204. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.76.195-204> [in Ukrainian].
- Pshinka, N. (2020, April 23). Art-dyzain v konteksti suchasnykh publichnykh khudozhnykh praktyk [Art design in the frame of modern public artistic practices]. In *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu* [Actual problems of modern design] [Conference proceedings] (Vol. 1, pp. 74–78). Kyiv National University of Technology and Design [in Ukrainian].
- Public Works and Infrastructure Committee. (2019). *City of Toronto: Streetscape manual user guide*. <https://www.toronto.ca/wp-content/uploads/2019/05/906c-city-planning-streetscape-manual-user-guide.pdf> [in English].
- Shubovych, S. O. (2008). *Mifopoetychna kultura v estetytsi mista (naukovi osnovy – mystetstvo – arkhitektura)* [Public spaces as a component of multifunctional residential and public complexes]. Kharkiv National Academy of Municipal Economy [in Ukrainian].
- Shuliar, A. R. (2013). Hromadski prostory yak skladova bahatofunktionalnykh zhytlovo-hromadskykh kompleksiv [Public spaces as a component of multifunctional residential and public complexes]. *Current Problems of Architecture and Urban Planning*, 34, 568–576 [in Ukrainian].
- Shylo, O. V., & Ivashko, O. D. (2016). Monumentalne mystetstvo i strit-art v suchasnomu miskomu prostori [Monumental art and street art in modern urban space]. *Scientific Bulletin of Building*, 2(84), 74–78 [in Ukrainian].
- Sosnova, N. S. (2021). *Teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannia hromadskykh prostoriv mist Ukrainy* [Theoretical and methodological foundations of the formation of public spaces in the cities of Ukraine] [Abstract of DSc Dissertation, Lviv Polytechnic National University] [in Ukrainian].
- Tadeush, O. M. (2017). Metod proektiv yak forma produktyvnoho navchannia studentiv [Project method as an effective learning form teaching students]. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 16: Creative Personality of a Teacher: Problems of Theory and Practice*, 29(39), 142–146 [in Ukrainian].
- Timokhin, V. O., Shebek, N. M., Malik, T. V., Zhytkova, N. Yu., Shemsedinov, H. I., Chudutova, O. P., Myronenko, V. P., Bavykin, Ye. M., Shchurova, V. A., Suprunovych, Yu. O., Tretiak, Yu. V., & Ivanchenko, O. V. (2010). *Osnovy dyzainu arkhitekturnoho seredovyshcha* [Basics of architectural environment design]. Kyiv National University of Construction and Architecture [in Ukrainian].
- United Nations. (2016). *Nova prohrama rozvytku mist* [New urban agenda]. <http://uploads.habitat3.org/hb3/NUA-Ukrainian.pdf> [in Ukrainian].
- Zavarzin, O. O. (2020). *Dyzain arkhitekturnoho seredovyshcha* [Architectural environment design] [Course of lectures]. National Academy of Culture and Arts Management [in Ukrainian].